

ФАКТОРИ ТА ПЕРЕДУМОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ АГРОПРОМИСЛОВОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

Наразі становище АПК знаходиться у швидкозмінюючій ситуації із підвищенням змін в зовнішньому середовищі, не підпорядкований вплив яких на діяльність підприємств негативно впливає на показники ефективного і господарювання та в результаті маємо ризики в здійсненні виробничо-господарських операцій, зниження рівня їх конкурентоспроможності. Із вступом України в СОТ проблема собівартості продукції, цінового регулювання, а також якості має вирішальне значення в підвищенні конкурентоспроможності підприємств аграрного та переробного комплексу. Прибутковість та стабільність діяльності аграрних формувань у умовах постіндустріального суспільства залежить від використання в процесі виробництва інформації та знань.

В умовах глобалізації, швидкі зміни в споживанні попиту, зменшення життєвого циклу товарів, підвищення умов працівників до вимог праці і якості життя потребують підприємства проводити аналіз і оцінити зовнішнє середовище, перспективи її зміни. Конкурентоздатність краще розглядати, як властивість об'єкта з певною часткою релевантного ринку. Конкурентоздатність визначає рівень підпорядкованості економічних, організаційних та інших характеристик об'єкта попиту у споживачів, відображає частку ринку, що належить даному об'єкту. Конкурентоспроможність сільського господарства визначається сумою певних показників, які характеризують її стабільний розвиток та успіх в боротьбі між конкурентами як внутрішньому, так і зовнішньому ринках. Конкурентоспроможність характеризується рівнем конкуренції певних підприємств та продукції, що реалізують на ринку.

Розуміння факторів конкурентоспроможності є основою при прийнятті ефективних управлінських рішень щодо посилення ринкових позицій як на рівні підприємств, так і на галузевому рівні. Існує класична система чинників, що встановлюють рівень конкурентоспроможності [4]. Така система складається з певних чинників:

1. продукція, що має конкурентоспроможність, а саме ціна, якість, рівень споживчої переваги та задоволення;
2. конкурентосталість ресурсного потенціалу, а саме рівень техніко-технологічного оснащення, виробничо-сировинна структура;
3. конкурентосталість організаційного потенціалу та система менеджменту;
4. конкурентосталість маркетингово-інноваційних та комунікаційних зв'язків, а саме система внутрішньої та зовнішньої інформації із постачальниками, споживачами, інвесторами, потенційними клієнтами.

Фактори, які мають вплив при забезпеченні конкурентоспроможності агропромислових підприємств поділяють відповідно до сфери їх визначення:

1. науково-технічні фактори, що віддзеркалюють динаміку і стан науково-технічного рівня, технічний та технологічний рівень, надійне устаткування і гнучкі виробничі процеси тощо;
2. організаційно-економічні фактори, що віддзеркалюють позицію циклу економічного розвитку, розвинення інтеграційних процесів в просторі економіки, загальногосподарську та галузеву кон'юнктуру ринку, методи та механізми керування господарської діяльності на державному рівні, регіонів та галузей;
3. соціальні фактори, що віддзеркалюють стан та динаміку соціальних процесів, що знаходяться на макро- і макрорівнях;
4. екологічні фактори визначають взаємозв'язок виробничо-економічної діяльності підприємства і зі становищем природного середовища;
5. політичні фактори, що мають важливий вплив на розвиток конкурентоспроможності підприємства, який найкраще встановлюється в реалізованій продукції підприємства та в придбанні ресурсів з інших країн.

Через процес економічної глобалізації, а також ринкова орієнтація економіки України потребують приведення в дію взаємозалежних техніко-технологічних, організаційно-економічних та управлінських факторів ефективного освоєння у виробництві науково-технічних досягнень. Інноваційний фактор стає основним для виходу національної економіки з депресивного стану, забезпечення її постійного розвитку, зниження залежності держави від імпорту, підвищення конкурентоспроможності вітчизняної продукції та збільшення експортної потенціалу країни.

Згідно з даними журналу "Foreign Policy", яка щорічно висвітлює індекс глобальних країн, з 133 країн світу, на які припадає 96% світового ВВП та 84% населення світу, за 2009-2010 роки Україна зайняла 82-е місце, опустившись зразу на 10 позицій порівняно з результатами попереднього дослідження. Після періоду відносно стабільності рейтингу в 2006-2008 роках (69-е, 73-е і 72-е місця, відповідно) наша країна істотно погіршила свої позиції і зараз знаходиться на рівні таких держав, як Гамбія та Алжир. Рейтинг України суттєво займає нижчі позиції за декількома складовими: макроекономічна стабільність (-15 пунктів), рівень розвитку фінансового ринку (-21 пункт) та оснащення новими технологіями (-15 пунктів). В теперішній час: виробництво зерна - 39,2 тис. т, м'яса - 2,9 тис. т, молока - 11,3 тис. т. [5].

Отже, як результат дослідження робочої активності сільськогосподарських підприємств, маємо наступне: на інвестування в сільському господарстві постійно негативно впливають ті ж фактори, що існують в інших областях економіки, тобто: нестача коштів (в 48-51% господарствах) і високі процентні ставки кредитів (38-42% господарств). За попередніми розрахунками, у 2016 р. Загальний обсяг виробництва валової продукції сільського господарства (у постійних цінах 2010 р.) Склав 252,9 млрд. грн., у т. ч. у сільсько-господарських підприємствах – 139,2 млрд. грн., господарствах населення – 113,7 млрд. грн.

Провідними галузями в АПК становлять рослинництво та тваринництво. Аналіз рентабельності сільського виробництва свідчить про зниження рентабельності продукції рослинництва з 98,3% в 1990 р. До 29,2% в 2014 р. Та продукції рослинництва з 22,2% в 1990 р. До 13,4% в 2014 р.

Частка збиткових підприємств зменшилася з 29,6% в 2010 р. До 15,2%, відповідно, збільшилась частка прибуткових підприємств, але результати діяльності в 2014 р. Склали 20262,9 млрд. грн. В порівнянні з 2013 р. (15114,8 млрд. грн.). Фінансові результати діяльності підприємств галузі сільського господарства за 2010-2015 рр. Представлено на рис. 1.1.

Рис. 1.1. Фінансові результати діяльності підприємств галузі сільського господарства за 2010-2015 рр.

* окрема, прибутковість зернових і зернобобових культур збільшилася з 1,8% у 2013 р. До 25,8 % у 2014 р. За підсумками 2014 р. Експортовано продукції сільського господарства і харчової промисловості на 16,7 млрд. дол. США (на 0,3 млрд. Менше, ніж за 2013 р.), що становить 30,9% вартості експорту України (проти 27,1% у 2013 р.). Частка країн ЄС в експорті складала 26,8%, або 4,8 млрд. дол. США (відповідно 25,7% у 2010 р.). У 2014 р. Було імпортовано сільськогосподарської продукції і продовольства на 6,1 млрд. дол. США (на 2 млрд. дол. США менше, ніж у попередньому році). Частка країн ЄС у вартості імпорту продукції сільського господарства і харчової промисловості України становила 40,9 %, або 2,5 млрд. Дол. США (відповідно 31,4% у 2010 р.) [5].

Також, аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку АПК дають змогу стверджувати про наявність в аграрному секторі низки проблем, які перешкоджають підвищенню рівня конкурентоспроможності сільськогосподарської продукції. Але все ж для України аграрний сектор залишається пріоритетним і перспективним. Розвиток вітчизняного агропромислового комплексу залежить як від внутрішніх, так і від зовнішніх чинників, і в умовах посилення глобалізації, роль останніх – зростає.

Список використаної літератури

1. Портер М. Конкуренція; [Пер. с англ.]. – М. : Издательский дом "Вильями" 2010. – 592 с.
2. Ліпанова О.І. Формування конкурентних переваг сільськогосподарських підприємств в умовах глобалізації / О.І. Ліпанова // Актуальні проблеми економіки. – 2010. – № 8. – С.13 – 17.
3. Супіханов Б.К. Про підвищення конкурентоздатності аграрного виробництва в сучасних умовах / Б.К. Супіханова // Економіка АПК. – 2008. – №5. – С. 11-15.
4. Український союз промисловців та підприємців [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uspp.ua/eksperty-ukrainskiy-apk-imeet-bolshie-vozmozhnosti-dlyauvelicheniya-proizvodstva.html>
5. www.ukrstat.gov.ua [Офіційний сайт Державної служби статистики України].і